

Писарчук Л.М.

студентка,

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

TAX DUE DILIGENCE ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розуміння та управління податковими ризиками стає все більш важливим для бізнесу, враховуючи швидкі зміни податкового законодавства, запровадження корпоративної відповідальності за правопорушення в оподаткування та постійне покращення комунікації між податковими органами. Фінансові витрати та збитки для репутації внаслідок неправильного управління податковими ризиками можуть бути високими. Стає все більш зрозумілим, що організації повинні приділяти таку ж увагу податковим ризикам, як і іншим сферам ризику, таким як, наприклад, боротьба з відмиванням грошей.

Метою управління податковими ризиками як частини загальної бізнес-стратегії організації є уникнення непотрібних податкових витрат, водночас забезпечення належного дотримання вимог законодавства.

Проблема податкових ризиків все частіше з'являється на порядку денному. Багато економістів світу вивчають це питання, причини його виникнення, а також шляхи його зниження. Податкові ризики є окремою підгрупою фінансових ризиків, оскільки податки є невід'ємною частиною фінансів, а отже, податкові ризики є частиною фінансових ризиків.

Оцінюючи рівень податкових ризиків, необхідно звернути особливу увагу на поточну ситуацію в національній економіці конкретної держави, у тому числі конкретного регіону чи суб'єкта господарювання. Безсумнівно, чим розвиненішим є економічний регіон чи суб'єкт господарювання, тим нижчі податкові ризики. Чим благополучніша економіка, тим менше випадків ухилення від сплати податків, оскільки в обігу є достатня кількість фінансових ресурсів для

повного виконання податкових зобов'язань, тобто своєчасної сплати податків. Слаборозвинені регіони породжують корупцію, що призводить до несвоєчасної сплати податків.

З огляду на те, що в науковому дискурсі в усьому світі поняття ризику передбачає невизначеність або ймовірність несприятливих подій, податковий ризик слід розуміти як можливі непередбачені фінансові втрати. Податковий ризик – це фінансовий ризик, який передбачає можливі непередбачені фінансові втрати, спричинені введенням нових видів податків у податкові норми та правила, наприклад скасування податкових пільг або «податкових канікул», підвищення податкових ставок для поточних податків, зміна порядку та строків внесення податкові платежі та інші норми податкового законодавства [1].

Зважаючи на зростання уваги до управління податковими ризиками, актуальним є розгляд інструментів зменшення податкових ризиків, а саме *tax due diligence*.

Tax due diligence (з англ. *due diligence* – належна обачність) – це всебічна перевірка різних видів податків, які можуть бути накладені на конкретну компанію, а також різних податкових юрисдикцій, у яких вона може мати достатній зв'язок, щоб бути об'єктом таких податків. *Meta tax due diligence* – інструменту, який найчастіше використовується при операціях злиттів та поглинань (M&A), полягає в тому, щоб виявити значні потенційні податкові ризики. Результатом *tax due diligence* є звіт із переліком виявлених порушень та ризиків у сфері податкових розрахунків, а також оцінка фінансового тягаря, якщо вони відбудуться. Цей звіт також містить рекомендації щодо мінімізації виявлених ризиків [2].

Процес *tax due diligence* починається із запитання: «Чи сплатила компанія – об'єкт перевірки, усі свої податкові зобов'язання на поточній основі та чи був нарахований достатній резерв для відомих і очікуваних коригувань, які можуть виникнути під час поточних та майбутніх перевірок різними податковими органами?». Хоча процедури, які використовуються для вивчення цих питань, будуть відрізнятися залежно від розміру угоди та складності конкретної податкової ситуації, ці запити, як правило, передбачають перегляд та аналіз податкових декларацій за всі відкриті роки з особливим

акцентом на узгодження між фінансовою звітністю та податковими деклараціями, а також аналіз балансів бухгалтерської звітності та податкової бази.

У сучасному корпоративному середовищі tax due diligence має своє важливе значення з двох причин. По-перше, податкові ризики часто становлять значні перешкоди для операцій злиття та поглинання [3]. Виявлення податкових ризиків має становити особливий інтерес для керівництва корпорації. По-друге, на відміну від інших сфер due diligence, податкове законодавство зазнає частих, динамічних змін і висуває досить складні вимоги до перевірки. Можливо також, що у процесі tax due diligence доведеться не тільки мати справу зі значно різними минулими, поточними та майбутніми режимами оподаткування, але, у випадку міжнародних операцій, також потрібно враховувати податкові вимоги інших країн. Тому ефективна перевірка та аудит має першорядне значення в податковій сфері.

Перелік можливих ризиків, виявлених tax due diligence буде варіюватися в залежності від резидентства компанії-об'єкта перевірки. У вітчизняній практиці часто зустрічаються наступні ризики [4]:

- наявність ризикових контрагентів (зокрема мають податковий борг), контрагентів, на яких заведено кримінальну справу (перевірка контрагентів на території України), контрагентів, податкові накладні яких заблоковані – перевірка основних контрагентів;
- безнадійна заборгованість в обліку/списання;
- отримання рекламних послуг (відсутність ділової мети);
- надання агентських послуг нижче за собівартість;
- не правильне оподаткування фінансових інструментів (дивіденди, проценти, роялті);
- недостатність документального забезпечення операцій, що призводить до заперечення реальності таких операцій з боку податкових органів;
- інші ризики.

Сума збитків виявлених ризиків може сягати 30% від чистого прибутку компаній.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки. Податковий ризик – це ймовірність незапланованих

фінансових втрат у діяльності держави, її регіонів чи суб'єкта господарювання.

Податкові ризики можуть спричинити реальні збитки в процесі податкових відносин у несприятливих економічних ситуаціях. Такі ситуації слід вчасно оцінити та уникати. Корисним і дієвим способом вирішення проблеми є застосування *tax due diligence* для компаній як способу мінімізації податкових ризиків у процесі прийняття управлінських рішень.

Це дослідження може слугувати загальним посиланням для компаній при вивченні, розробці та впровадженні рекомендацій щодо ідентифікації та мінімізації податкових ризиків.

Список використаних джерел:

1. Pankov, V.G. (2018). Tax risks: performance and possible ways of minimization. *Economics, Taxes, Law*, 4, 74–80.
2. The tax due diligence process and negotiating and drafting tax provisions in acquisition agreements (2012). URL: <https://www.law.uh.edu/faculty/bwells/cit/duediligence.pdf>
3. Gerber, Chr, Konig, J (2009) Controlling tax risks in M&A transactions. *Controlling & Management*. 53 (1); 59–63.
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 23.05.2022).